

Никола Минков Иванов (Дебелдялски) е роден на 24 януари 1914 г. в с. Ряховците, Габровски окръг. Баща му Минко Иванов Дебелдялски, по професия зидар и земеделец, трудно изхранва голямото си семейство. Майка му едва смогва да се справи с огромните си задължения като майка на седем деца — петима снове и две дъщери — и да бъде съпруга на мъж, упражняващ и занаят успоредно със земеделието. За съпрузите Дебелдялски, и двамата неграмотни, грижата за образованието на децата е заемала второ място след грижата за прехранването им. Никола е най-малкият член на голямото семейство. Още като ученик в началното и основното училище в родното си село той се проявява като умно, ученолюбиво, но твърде свободолюбиво момче.

След завършване на основното си образование Никола се записва ученик в Севлиевската гимназия и с увлечение упорито работи над книгите. Способностите му и непримириемостта му към несправедливостта и неравенството скоро биват забелязани от прогресивните ученици от по-горните класове. Още в края на учебната година, като петокласник, той е включен на активна работа в младежкото прогресивно движение.

Следват години на активна организационна и пропагандна дейност в марксистко-ленинските кръжоци, по линията на РМС и БРП. Не закъсняват и последиците — изключване от Севлиевската гимназия, изключване от Габровската гимназия, изключване от Ловчанската гимназия, арести, присъда.

Средното си образование завършва през 1934 г. като частен ученик в гимназията в Русе, тъй като всички гимназии отказват да го запишат за редовен ученик.

Ог 1935 до 1939 г. той е студент във Физико-математическия факултет по специалността математика. През тези години Никола Минков се занимава с любимата си математика. Това обаче не пречи на дейността му на общественото поприще; напротив, няма студентска акция или проява на прогресивни студенти, където Никола Минков да не е в първите редове.

През учебната 1939/40 г. е стажант в III софийска мъжка образцова гимназия, а през 1940/41 г. е вече учител в Свиленградската гимназия.

През 1941/42 г. е войник във II армейски артилерийски полк в Хасково, след което е назначен за преподавател по математика и физика във Военноморското училище във Варна. Тук работи до март 1945 г., когато е поканен за асистент в математическия институт на университета. От 1 ноември 1946 г. е доцент във Висшето техническо училище в Русе, а от септември 1949 г. — доцент в Селскостопанската академия „Георги Димитров“ — лесотехнически факултет.

В дейността си като стажант-учител, учител, войник и преподавател във висши учебни заведения Никола Минков Иванов е бил в авангарда на прогресивното движение, активно е съдействал за укрепване на новото общество. Като член на БКП е бил ревностен защитник на всичко ново и последователен борец за справедливост.

Солидната професионална подготовка, която Н. Минков получава в Софийския университет, е предпоставка за по-нататъшното му развитие като специалист математик, активен популяризатор и преподавател в средното и висше училище, научен работник в областта на математиката.

Времето на активна творческа дейност на Никола Минков Иванов може най-общо да се раздели на три периода: 1946/50, 1951/55 и 1956/58 г.

През периода 1946/50 г. Н. Минков с увлечение се занимава с идеологически и методологически въпроси на математиката. Една област, твърде „деликатна“ и „опасна“ за онова време, в която дотогава никой български математик не бе работил. В работата си той поставя и решава много неясни или неизяснени по онова време въпроси. Плод на тази му дейност са работите „Диалектичното разглеждане на математиката и използването ѝ за изграждане на здрав мироглед у учениците“, „Пригодяване обучението по математика към обществено-икономическия живот“, „За духовното и идейно укрепване на учителя по математика“, „Върху някои основни понятия от математическия анализ и законите на диалектиката“, „Приносите на математиката в развитието на човешката култура и техническите науки“, „Диалектиката в математиката“ и др. В този период той публикува и първите си научни изследвания в областта на анализа: „Смяна на интеграционните променливи при двойните и тройните интеграли“, „Абстракцията в математиката“ и др.

Периодът 1951/55 г. се характеризира с активната му научно-изследователска дейност в областта на анализа и упоритата му работа за написване на учебни пособия по висша математика и дескриптивна геометрия за студентите от Лесотехническият институт. За пословичната му трудоспособност и трудолюбие във ВЛТИ се говори дълго време след смъртта му. Плод на тази дейност са публикациите „Върху геодезичните линии на една повърхнина“, „Понятието диференциал и заменяне „кривото“ с „право“, „Вектори и приложението им в диференциалната геометрия и теоретичната механика“, „Практически метод за намиране проекциите на сечението на два многостена“ и др., както и учебниците му „Курс по дескриптивна геометрия“, „Курс по висша математика, том I“ и „Курс по висша математика, том II“, претърпели по три издания.

Написаните от Никола Минков учебници се отличават с последователност и логичност на изложението. С лекота въвеждат читателя в същността на трудни за разбиране въпроси на математиката. Те бяха търсени от студентите във всички висши технически учебни заведения. Не е случаен фактът, че за кратък период претърпяха три издания. Работата на Н. Минков в помощ на колеги студенти от други висши учебни заведения и ученици от гимназията като студент, а също и като учител в средните училища и преподавател във ВУЗ допринася за изграждането му като отличен педагог и преподавател.

Периодът 1956/58 г. е характерен с насочването на изследванията на Никола Минков към една нова за нашата страна област на математиката — **номографията**. След няколкомесечна специализация в УНР Никола Минков с голям ентузиазъм се насочва към изследвания в тази област. Заедно с група млади математици от Висшия лесотехнически институт той поставя началото на българската номография. Следват години на упорита работа и твърде интересни за онова време резултати с теоретично и практико-приложно значение. Резултат от тази дейност на Н. Минков и на колектива около него са поредицата публикации, като „**Номограми за определяне обема на трупите за бичене**“, „**Формули и номограми за определяне рандемана на трупите за бичене**“, „**Номографическо оразмеряване на неподвижно закотвеното в двата си края носещо въже на преносимата въжена линия**“, „**Висен**“, „**Полярни номограми**“, „**Правоъгълни номограми**“ и др.

За значителните му творчески и педагогически успехи Никола Минков е избран за професор по висша математика във Висшия лесотехнически институт. Една нелепа случайност обаче отне живота му на **1 юни 1958 г.** На 2 юни 1958 г. Висшата атестационна комисия потвърди посмъртно избора му за професор.

Никола Минков Иванов почина на 44 години в разцвета на творческите си сили, в момент, когато пред него бе широко отворен пътът за творческа дейност.

Райко Петров